

Znak pisma: DGN-I.053.1.2024
Warszawa, 28 sierpnia 2024 r.

Zawiadomienie o sposobie załatwienia petycji

Minister Rozwoju i Technologii działając na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870), w związku z wniesioną petycją z 10 lipca br., przekazaną przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego pismem z dnia 1 sierpnia br. (data wpływu 8 sierpnia br.), dotyczącą podjęcia inicjatywy ogólnopolskiej i ponadlokalnej „wojewódzkiej” w przedmiocie uruchomienia funduszu służącego likwidacji azbestu, w tym rur oraz dachówek, informuje o odrzuceniu wniesionej petycji.

Uzasadnienie

Działania, których celem jest usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z terenu Polski określa „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” [1]. Program obejmuje wszystkie rodzaje wyrobów zawierających azbest, jakie były stosowane na terenie Polski i grupuje zadania, przewidziane do realizacji na poziomie centralnym, wojewódzkim i lokalnym, w pięciu blokach tematycznych:

- 1) zadania legislacyjne;
- 2) działania edukacyjno-informacyjne skierowane do dzieci i młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, opracowywanie materiałów szkoleniowych, promocja technologii uniestwiania włókien azbestowych, organizacji krajowych i międzynarodowych szkoleń, seminariów, konferencji, kongresów i udział w nich;
- 3) zadania w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, z obiektów użyteczności publicznej, terenów byłych producentów wyrobów azbestowych, oczyszczania terenów nieruchomości, budowy składowisk oraz instalacji do uniestwiania włókien azbestowych;
- 4) monitoring realizacji Programu przy pomocy elektronicznego systemu informacji przestrzennej (Baza Azbestowa wraz z portalem GeoAzbest);
- 5) działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia.

W Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 fundusze ochrony środowiska zostały wskazane jako pełniące rolę wspierającą w zakresie finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest.

Już od 2010 r. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska Gospodarki Wodnej, nadzorowany przez Ministra Klimatu i Środowiska, realizuje program priorytetowy pn.: „Ogólnopolski program finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest” (dalej: „Program”) dedykowany wsparciu działań w zakresie demontażu, zbierania, transportu oraz unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest.

W latach 2010-2023 NFOŚiGW przeznaczył łącznie na usuwanie wyrobów zawierających azbest kwotę 266 mln zł, co przyniosło efekt w postaci trwałego usunięcia 515 692 ton azbestu. Konstrukcja Programu zakłada, że wkład NFOŚiGW pokrywa 50% kosztów zadania, a druga połowa jest finansowana ze środków wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, czasami przy wsparciu beneficjentów końcowych.

W 2019 r. NFOŚiGW, dostrzegając potrzebę dostosowania oferty finansowej dla obywateli z uboższych gmin, dokonał zmiany Programu wprowadzając zróżnicowaną intensywność dofinansowania ze środków NFOŚiGW i wfośigw w zależności od wskaźnika (G) dochodów podatkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy, określonego dla roku poprzedzającego złożenie wniosku.

W 2021 r. NFOŚiGW dokonał kolejnej zmiany warunków finansowych Programu, polegającej na uzależnieniu kwoty udostępnienia środków dla wfośigw od wysokości przychodów z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska uzyskiwanych przez wfośigw.

W 2023 r. NFOŚiGW wprowadził zmianę w Programie poprzez dodanie części 2) umożliwiającej zminimalizowanie negatywnego oddziaływania odpadów zawierających azbest na mieszkańców obszarów wiejskich. Celem tej części Programu jest unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest w gospodarstwach rolnych należących do beneficjentów Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności, w ramach którego Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi uruchomił program dofinansowania do wymiany w gospodarstwach rolnych pokryć dachu wykonanych z materiałów zawierających azbest. Okres realizacji wsparcia przewidziano na lata 2023-2027.

Problem finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest nadal jest aktualny, dlatego też NFOŚiGW, po zakończeniu realizacji obecnego naboru, dokona ewaluacji wdrażania programu pn. „Ogólnopolski program finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest, Część 1) Przedsięwzięcia w zakresie demontażu, zbierania, transportu oraz unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest, zgodne z gminnymi programami usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest”, celem określenia propozycji zmian w ofercie Programu w ramach nowego naboru. Uruchomienie kolejnego naboru wniosków uwarunkowane będzie również dostępnością środków w budżecie na realizację tego Programu oraz określeniem wpływów do NFOŚiGW, które będą mogły być redystrybuowane na ten cel.

Obok najbardziej widocznych płyt azbestowo-cementowo falistych oraz płaskich występuje w Polsce szereg innych wyrobów zawierających azbest, m.in. rury i złącza azbestowo-cementowe.

Od 2011 r. obowiązują szczegółowe przepisy dotyczące postępowania z rurami azbestowo-cementowymi [2], w których wprowadzono możliwość pozostawienia rur azbestowo-cementowych i elementów wyłączonych z użytkowania instalacji ciepłowniczych, wodociągowych, kanalizacyjnych i elektroenergetycznych podziemnych w ziemi. Pozostawienie w ziemi rur azbestowo-cementowych wymaga usunięcia rur azbestowo-cementowych ze studzienek rewizyjnych i innych miejsc infrastruktury, tak aby wykluczyć kontakt człowieka z azbestem.

Pozostawienie w ziemi nieużytkowanych rur azbestowo-cementowych i elementów wyłączanych z użytkowania instalacji nie stwarza zagrożenia dla użytkowników innych instalacji pozostających w użytkowaniu. Nieusuwanie rur azbestowo-cementowych jest uzasadnione względami ekonomicznymi i ekologicznymi. Usuwanie rur azbestowo-

cementowych może z dużym prawdopodobieństwem spowodować zanieczyszczenie gleby i powietrza.

W Bazie Azbestowej (www.bazaazbestowa.gov.pl) na bieżąco prowadzona jest inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest. Obecnie w Bazie Azbestowej zinwentaryzowano ponad 110 tys. ton rur i złączy azbestowo-cementowych przeznaczonych do usunięcia oraz 82 tys. ton rur i złączy azbestowo-cementowych przeznaczonych do pozostawienia w ziemi bez usuwania. Należy zauważyć, że ta kategoria obejmuje wszelkiego rodzaju rury i złącza azbestowo-cementowe.

Obok środków krajowych, od lat, usuwanie wyrobów zawierający azbest było finansowane ze środków unijnych. Przykładowo, w 2021 r. wydatkowano ze środków unijnych ponad 52 mln zł, w 2022 r. – ponad 5 mln zł. W nowej perspektywie polityki spójności na lata 2021-2027 także jest możliwość ujmowania usuwania wyrobów zawierających azbest jako kosztów kwalifikowanych w regionalnych programach operacyjnych.

Potrzeba usuwania wyrobów zawierających azbest jest sygnalizowana także w dokumentach, które nie są bezpośrednio związane z problematyką azbestową. Usuwanie wyrobów zawierających azbest i zastępowanie ich wyrobami bezazbestowymi zostało uwzględnione w Krajowej Polityce Miejskiej 2030 w ramach Wyzwania V – Poprawa jakości środowiska przyrodniczego w miastach, jako element działań poprawiających efektywność energetyczną budynków.

Także Długoterminowa strategia renowacji budynków wskazuje na potrzebę ujmowania usuwania wyrobów zawierających azbest i zastępowania ich wyrobami bezazbestowymi w publicznych programach wsparcia renowacji budynków w zakresie poprawy efektywności energetycznej i transformacji do gospodarki neutralnej klimatycznie.

Ministerstwo pracuje nad opracowaniem Krajowego planu renowacji budynków, który zastąpi Długoterminową strategię renowacji budynków. Plan będzie dokumentem strategicznym, który przedstawi założenia kompleksowej polityki integrującej szerokie spektrum działań mających na celu zapewnienie renowacji krajowych zasobów budynków mieszkalnych i niemieszkalnych, zarówno publicznych, jak i prywatnych, w wysoce energooszczędne, bezemisyjne i zdekarbonizowane zasoby budowlane do 2050 r. Plan będzie kompasem wyznaczającym najoptymalniejsze kierunki działań. Będzie obejmował również zarys potrzeb inwestycyjnych w zakresie renowacji budynków, źródła i środki finansowania oraz niezbędne zasoby. Plan będzie uwzględnił działania wspóttowarzyszące remontom i termomodernizacjom w postaci usunięcia wyrobów zawierających azbest z budynków. W dokumencie ocenione zostaną obowiązujące systemy mechanizmów finansowania renowacji budynków i zaproponowane zostaną ew. propozycje ich ulepszenia lub wypracowanie nowych inteligentnych mechanizmów finansowania oraz zachęt finansowych zapewniających równy i sprawiedliwy dostęp dla wszystkich grup konsumentów i zachęcający podmioty do renowacji budynków publicznych i prywatnych.

W Ministerstwie trwają także prace nad projektem ustawy o wyrobach zawierających azbest. Celem projektu ustawy o jest wdrożenie Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/2668 z dnia 22 listopada 2023 r. w sprawie zmiany dyrektywy 2009/148/WE w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy. Jednocześnie, mając na względzie potrzebę

znalezienia dodatkowych sposobów na wsparcie finansowe związane z usuwaniem azbestu, planuje się wprowadzenie zmian w obecnie obowiązujących przepisach, tak aby rozszerzać dostępne programy o finansowanie usuwania azbestu.

Z upoważnienia, z wyrazami szacunku

Adam Perz

dyrektor departamentu

/ kwalifikowany podpis elektroniczny /

Podstawa prawna

[1] Uchwała Rady Ministrów nr 122/2009 z dnia 14 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” (M.P. Nr 50, poz. 735 oraz z 2010 r. nr 33, poz. 481)

[2] Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r. nr 8, poz. 31).